Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001815

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 19-05-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Далте Ольга Юріївна

2. Olha Y. Dalte

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство

Дата захисту: 21-05-2026

Спеціальність за освітою: 035 Філологія

Місце роботи здобувача: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12640

Повне найменування юридичної особи: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16

Тема дисертації:

1. Структура, семантика і функції засобів реалізації категорії каузальності в сучасній китайській мові

2. Structure, Semantics and Functions of Causality Realization Means in Modern Chinese

Реферат/анотація:

1. Дисертацію присвячено комплексному дослідженню структури, семантики і функцій засобів реалізації категорії каузальності в сучасній китайській мові. У роботі вперше у вітчизняному сходознавстві побудовано поліцентричну модель функційно-семантичного поля (ФСП) каузальності сучасної китайської мови з урахуванням дуальної єдності мікрополів ПРИЧИНИ і НАСЛІДКУ, а також її топікальної організації. У дисертації розроблено методологійні засади комплексного дослідження причиново-наслідкових відношень від вивчення логіко-філософського підґрунтя і національно-культурної специфіки до інвентаризації вербальних засобів передачі семантики каузальності у сучасній китайській мові з урахуванням принципів експансіонізму, експланаторності, антропоцентризму, функціоналізму, етноцентризму, епістемічності і герменевтичності. У результаті застосування методу аісторичного реконструювання для аналізу еволюції логіко-філософського концепту каузальності виявлено фундаментальну відмінність між сприйняттям причиново-наслідкових відношень у різних лінгвокультурах. Доведено, що в різні епохи під впливом низки національно-культурних компонентів у західній цивілізації фокус бінарної опозиції "причина – наслідок"

постійної змінювався, зміщуючи акцент з одного компонента на інший. Натомість країни Сходу, зокрема Китай, прагнули осягнути особливості їх мінливої взаємодії, розглядаючи концепти само- і автокаузальності, що врешті решт призвело до усталеного сприйняття їх нерозривності у дуальній єдності. З метою чіткого визначення термінологічного апарату дослідження у дисертації розроблено авторську методику двоетапної корпусної верифікації запозичених паронімічних англійськомовних термінів. З її допомогою підтверджено, що категорії каузальності і каузативності перебувають у гіперо-гіпонімічних відношеннях. Моделювання ширшої ФСП каузальності, яка включає вужчу ФСП каузативності, здійснено в три етапи з урахуванням лінгвокультурологічних і етнолінгвістичних особливостей китайської мовної картини світу, яка підкреслює концепт дуальної єдності мікрополів ПРИЧИНИ і НАСЛІДКУ. На першому етапі проведено кваліфікацію логіко-філософської категорії причиновості, яка у мовленні виражається у межах каузальної макроситуації як вербальними засобами передачі семантики каузальності так і невербальними, зокрема синтаксичними особливостями побудови моделей китайського речення, а у межах каузативної конструкції – засобами передачі семантики каузативності. На другому етапі визначено низку структурно-семантичних параметрів прояву причиново-наслідкових відношень на різних рівнях мови у межах субполів причиновості, підстави, умови, допусту і цільової орієнтації. На третьому етапі інвентаризовано ядерні і периферійні конституенти кожного субполя, з урахуванням їх міжсубпольової гнучкості. Матеріалом дослідження для інвентаризації ядерних і периферійних конституентів ФСП каузальності слугує корпус з 11 092 слів з переліку HSK 3.0 (тестування на підтвердження компетенції у володінні сучасною китайською мовою) згідно з новим стандартом □□□□□□□□□□□□□□□□ (2021), затвердженим Центром мовної освіти та співпраці при Міністерстві освіти КНР. лексичних одиниць (ЛО) від найпоширеніших до менш уживаних і більш вузькоспеціалізованих за рівнями HSK 1 (500 слів), HSK 2 (772 слів), HSK 3 (973 слова), HSK 4 (1000 слів), HSK 5 (1071 слово), HSK 6 (1140 слів), HSK 7-9 (5636 слів) дозволяє опосередковано визначити частоту вживання різних вербальних засобів передачі каузальної семантики у мові, що відкриває широке поле для подальших досліджень. У дисертації підтверджено, що категорія каузальності є системотворчим фактором організації китайського висловлювання, яка забезпечує його логічну зв'язність і комунікативну цілісність. Майбутні дослідження будуть присвячені діахронічному вивченню змін у системі засобів передачі каузальних відношень, порівняльно-зіставному аналізу функціонування конституентів кожного субполя в різноструктурних мовах, зокрема китайській і українській, а також вивченню особливостей їх перекладу. Актуальним залишається питання кількісного аналізу вживання тих чи тих засобів залежно від комунікативної мети висловлювання.

2. The dissertation is devoted to a comprehensive study of the structure, semantics, and functions of the means of causality realization in Modern Chinese. For the first time in Ukrainian Oriental studies, a polycentric model of the functional-semantic field (FSF) of causality in Modern Chinese is developed, with regard to the dual unity of the microfields of CAUSE and EFFECT, as well as the topic-prominent organization of the Chinese language. The dissertation develops the methodological foundations for a comprehensive study of cause-and-effect relations, ranging from the analysis of their logical-philosophical basis with national-cultural specificity to the inventorization of verbal means of conveying the semantics of causality in Modern Chinese, with due regard to the principles of expansionism, explanatoriness, anthropocentrism, functionalism, ethnocentrism, epistemicity, and hermeneuticity. The ahistorical reconstruction of the logical-philosophical concept of causality reveals a fundamental difference in the perception of cause-and-effect relations across different linguocultures. Across different historical periods and under the influence of a wide range of national-cultural components, the focus of the binary opposition "cause – effect" in Western civilization is proved to have constantly shifted between the two categories, thus contrasting them. On the other hand, Eastern countries, particularly China, have sought to comprehend the nature of their dynamic interaction by addressing the concepts of self-causality and autocausality, which ultimately led to a stable perception of their inseparability within a framework of dual unity. To ensure a terminological precision and harmony, the dissertation introduces an original two-stage corpora-based verification methodology for single-rooted paronymic English terms. Its application confirms the hyper–hyponymic relationship between the categories of causality and causativity. The modelling of the broad functional-semantic field (FSF) of causality, which encompasses the narrow FSF of causativity, is carried out in

three stages, taking into account the linguocultural and ethnolinguistic features of the Chinese linguistic worldview that foregrounds the concept of the dual unity of the microfields of CAUSE and EFFECT. Firstly, the logical-philosophical category of causation is qualified as being manifested in discourse within a causal macrosituation through both verbal means of conveying the semantics of causality and non-verbal means, in particular syntactic features of Chinese sentence models, while within causative constructions it is realized through means of conveying the semantics of causativity. Secondly, a set of structural-semantic parameters governing the manifestation of cause-and-effect relations at different levels of language is identified within the subfields of cause, reason, condition, concession, and purpose. Finally, the nuclear and peripheral constituents of each subfield are inventoried, with due regard to their metapragmatic and contextual inter-subfield flexibility. The research material used for the inventory of the nuclear and peripheral constituents of the FSF of causality comprises a corpus of 11,092 lexical units drawn from the HSK 3.0 wordlist (the standardized test for assessing proficiency in Modern Chinese), in accordance with the new standard □□□□□□□□□□□□□□□□ (2021), approved by the Center for Education and Cooperation under the Ministry of Education of the People's Republic of China. Due to the distribution of lexical units from the most to less frequent ones across HSK levels, specifically HSK 1 (500 words), HSK 2 (772 words), HSK 3 (973 words), HSK 4 (1,000 words), HSK 5 (1,071 words), HSK 6 (1,140 words), and HSK 7–9 (5,636 words), one can indirectly determine the frequency of various verbal means of conveying causal semantics in the language, thereby opening broad prospects for further research. The results confirm that the category of causality functions as a system-forming factor in the organization of Chinese utterance, ensuring its logical coherence and communicative integrity. Future research will focus on the diachronic investigation of changes in the means used to convey causal relations, comparative analysis of the functioning of the constituents of each subfield in typologically different languages, in particular Chinese and Ukrainian, including issues related to their translation. In addition, the quantitative analysis of the distribution of specific means depending on the communicative purpose of the utterance remains a topical research perspective.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Новий напрямок у науці і техніці

Публікації:

- 1. Далте, О. (2023a). Комплексний підхід до вивчення семантики каузальності крізь призму філософських та лінгвістичних студій. Закарпатські філологічні студії, 27(1), 141-146. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2022.27.1.24 https://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/27/part_1/24.pdf
- 2. Далте, О. Ю. (2024a). Класифікація засобів реалізації семантики каузальності в сучасній китайській мові. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія, 26(2), 30-43. DOI: 10.32589/2311-0821.2.2023.297663
- 3. Далте, О. (2025a). Каузальність у сучасній китайській мові: функційно-семантичний аспект. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія, 73(1), 34-38. DOI: 10.32782/2409-1154.2025.73.7 https://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v73/9.pdf

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0123U102699

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Любимова Юлія Сергіївна

2. Yuliia S. Liubymova

Кваліфікація: к. філол. н., доцент, 10.02.13

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6315-0378

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Нестеренко Ольга Олександрівна

2. Olha O. Nesterenko

Кваліфікація: к. філол. н., 10.02.13

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Руда Наталія Вікторівна

2. Nataliia V. Ruda

Кваліфікація: к. філол. н., доцент, 10.02.13

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Палатовська Олена Володимирівна

2. Olena V. Palatovska

Кваліфікація: к. філол. н., професор, 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Охріменко Марина Анатоліївна

2. Maryna A. Okhrimenko

Кваліфікація: к.філол.н., доц., 10.02.17

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9874-9535

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний лінгвістичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125289

Місцезнаходження: вул. Велика Васильківська, Київ, 03680, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Потапенко Сергій Іванович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Потапенко Сергій Іванович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Стефанова Наталія Олександрівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна